

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології



ОК14 ПРАКТИКА ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА

методичні рекомендації
до організації та проведення практики
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності С4 «Психологія»

Мукачево
МДУ 2025

УДК 378.091.33-027.22:159.9(072)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету*

протокол № 4 від 28.10.2025р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології

протокол № 2 від 02.09.2025р.

Укладачі:

Костю С.Й. - к.психол.н., доцент кафедри психології МДУ;

Алмаші С.І. – ст.викладач кафедри психології МДУ

Рецензент: Розман І.І., д.пед.н., професор кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання

П 69

Практика ознайомлювальна: методичні рекомендації до організації та проведення практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С4 «Психологія» / укладачі Костю С.Й., Алмаші С.І. – Мукачево : МДУ, 2025. – 36 с. (1,2 др.а.)

Анотація

У методичних рекомендаціях розкриті загальні положення ознайомлювальної практики, висвітлені особливості організаційного етапу практики, фахові завдання з поясненнями, приклади оформлення звітної документації. Методичні рекомендації містять чіткі інструкції щодо реалізації усіх завдань практики, що дозволить здобувачам максимально ефективно реалізувати загальну мету та завдання ознайомлювальної практики.

Рекомендовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С4 «Психологія»

ЗМІСТ

Вступ	4
Мета і завдання.....	7
Організація проведення практики, форми і методи її контролю.....	9
Зміст практики.....	12
Вимоги до звітності та підведення підсумків практики.....	15
Академічна доброчесність.....	23
Список рекомендованих джерел.....	25
Додатки.....	28

ВСТУП

Невід'ємною складовою освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності С4 «Психологія» є ознайомлювальна практика. Структурована за видами та спланована за термінами практика дає можливість здобути професійні навички, що є важливим фактором формування потрібного рівня компетентності фахівця.

Ознайомлювальна практика є інтегруючим і стрижневим компонентом особистісно-професійного становлення фахівця, який передбачає оволодіння різними видами професійної діяльності й формування потреби професійного самовдосконалення через самопізнання, самовизначення здобувача в різних професійних функціях у реальних умовах.

Термін практики - 1 тиждень. Ознайомлювальна практика дає можливість здобувачам ознайомитися з особливостями професійної діяльності психолога, з нормативно-правовою та організаційно-методичною документацією роботи психолога, формування особистісних якостей фахівця гуманістичної спрямованості.

Ознайомлювальна практика закріплює теоретичні знання отримані під час вивчення дисципліни «Загальна психологія». Водночас вона є обов'язковим компонентом дисципліни «Вступ до спеціальності з практикою ознайомлювальною».

Як правило, базами практики для здобувачів I курсу виступають: підприємства, установи та організації, з якими кафедра психології уклала угоду про проведення практики для здобувачів спеціальності С4 «Психологія».

Зокрема, у дошкільних, середніх, спеціальних і закладах вищої освіти, у центрах соціальних служб; лікарських установах; реабілітаційних центрах, комерційних організаціях, на виробництві, де є психологічна служба або кабінет психолога.

Обов'язки керівника практики від ЗВО полягають у:

- наданні оцінки стану та відповідності баз практики основним вимогам, що пред'являються ЗВО до них та визначенні рівня готовності їх для прийняття здобувачів;
- забезпеченні проведення комплексу організаційних заходів перед відправленням здобувачів на практику, забезпечення здобувачів необхідними документами: щоденником практики та програмою практики;
- складанні графіка виконання програми практики;
- проведенні (згідно зі складеним і затвердженим графіком) консультацій;
- контролю дотримання термінів виконання завдань практики, їх корекція (за необхідності) та складання звітів;
- перевірці звітів з практики і допуску їх до захисту;
- організації роботи комісії, що створюються на кафедрі для захисту звітів з практики.

Керівництво здобувачами-практикантами на робочих місцях здійснюється керівниками та провідними фахівцями організації, які мають повну вищу освіту.

Основні обов'язки керівників практики від об'єкта практики:

- організація робочого місця та створення необхідних умов для проходження практики; забезпечення здобувачів необхідною інформацією про діяльність закладу (баз практики);
- залучення здобувачів-практикантів до активної участі у роботі, забезпечення необхідними методичними матеріалами та технічними засобами;
- контроль за виконанням як окремих завдань, так і всієї програми практики в цілому;
- перевірка підсумкового звіту здобувача та оформлення відгуку.

Основні обов'язки здобувачів-практикантів при проходженні практики:

- до початку практики отримати в ЗВО всі необхідні організаційно-методичні матеріали та консультацію щодо їх оформлення;
- своєчасно прибути на місце практики і документально оформити початок практики;
- дотримуватись трудової дисципліни, правил трудового розпорядку, техніки безпеки та інших норм;
- проводити роботу на місці практики згідно з отриманим завданням у режимі роботи закладу освіти;
- за необхідності отримувати консультацію у керівника практики від ЗВО у дні його консультацій на кафедрі;
- виконати поставленні завдання у повному обсязі відповідно до програми практики та рекомендацій від ЗВО;
- нести відповідальність за якість виконуваної роботи;
- вчасно і на належному рівні скласти звіт з практики;
- захистити звіт практики у визначений термін.

Мета і завдання

Мета ознайомлювальної практики – ознайомлення здобувачів з особливостями професійної діяльності психологів, з нормативно-правовою та організаційно-методичною документацією роботи психолога, формування особистісних якостей фахівця гуманістичної спрямованості.

Завдання практики:

- ознайомлення здобувачів зі структурою, загальними напрямками діяльності базових установ практики;
- ознайомлення з нормативно-правовою та організаційно-методичною документацією роботи психолога базових установ практики;
- ознайомлення з організацією та методикою проведення діагностичної роботи;
- ознайомлення з організацією та методикою проведення корекційно-розвивальної роботи;
- ознайомлення з особливостями оформлення психологічної документації;
- вироблення навичок роботи з оргтехнікою, персональним комп'ютером.

Після проходження ознайомлювальної практики здобувачі вищої освіти ОС Бакалавр повинні володіти такими компетентностями:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 - Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК10 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність до адаптивної гнучкості як властивості приймати і пристосовуватись до зміни життєвих обставин, а також знаходити компроміс у вирішенні конфліктних ситуацій.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК):

СК1 - Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК10 - Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

СК11 - Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12 - Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК14. Здатність до рефлексії власної діяльності з метою визначення її ефективності.

Формулювання результатів навчання для циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти ОС Бакалавр зі спеціальності С4 «Психологія» базується на результатах навчання, визначених освітньо-професійною програмою, зокрема:

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2 - Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3 - Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 16 - Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 23 - Здійснювати психологічний супровід педагогічного колективу з організації освітнього середовища, пристосованого до потреб дитини з особливими потребами.

Організація проведення практики, форми і методи її контролю

Перед початком практики проводиться настановна конференція, у ході якої здобувачі ознайомлюються з програмою практики: керівники роз'яснюють їм мету практики, ставлять конкретні завдання, інформують про зміст діяльності під час проходження практики, форму звітності, критерії оцінювання тощо.

Перед від'їздом здобувачів на практику проводиться ряд організаційних заходів: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання здобувачам-практикантам необхідних документів (направлення на практику, програми практики, щоденника, індивідуального завдання, методичні поради від керівника практики тощо).

Як правило, базами практики для здобувачів I курсу виступають: підприємства, установи та організації, з якими кафедра психології уклала угоду про проведення практики для здобувачів спеціальності С4 «Психологія».

Зокрема, у дошкільних, середніх, спеціальних і закладах вищої освіти, у центрах соціальних служб; лікарських установах; реабілітаційних центрах, комерційних організаціях, на виробництві, де є психологічна служба або кабінет психолога.

Тривалість практики (згідно навчального плану) - 1 тиждень.

Кожен практикант повинен щоденно складати план роботи на день, який відображається у щоденнику практики, що додається до звітної документації.

Щоденник є основним документом, що підтверджує, проходження здобувачем практики, у якому відображається вся його поточна робота і містить:

- календарний план виконання здобувачем програми відповідної практики і оцінки його виконання;
- план роботи, який складається разом з керівником практики;

- сформульоване індивідуальне завдання, що видане здобувачеві з відміткою про стан його виконання;
- висновки і пропозиції здобувача за результатами проходження відповідної практики;
- підсумкове оцінювання роботи здобувача за період практики керівниками практики.

Після завершення, передбаченої програмою практики роботи, здобувачі подають керівнику від бази практики оформлені відповідно до програми та згідно з вимогами матеріали практики.

На підставі аналізу цих матеріалів методист оцінює діяльність кожного здобувача під час практики, відмічаючи в щоденнику роботи здобувача-практиканта виконання змісту практики: виконано / частково виконано / не виконано та затверджує характеристики здобувачів-практикантів.

Характеристика повинна містити відомості про час і місце проходження практики та виконані види роботи. Слід зазначити, який напрямок роботи виконував здобувач під час кожного періоду практики, оцінити його ретельність, організованість, тактовність під час збору відомостей про роботу педагогічного колективу освітнього закладу; об'єктивність та грамотність у формулюванні висновків і пропозицій.

У характеристиці слід також вказати на ставлення здобувача до своїх обов'язків, оцінити рівень його теоретичної підготовки, наявність управлінських здібностей, умінь спілкуватися з вихованцями та колегами. Необхідно вказати на помилки, недоліки в роботі, проаналізувати їх можливі причини, дати поради на майбутнє. Завершується характеристика оцінкою за практику за п'ятибальною системою. Характеристика має бути написана від руки у щоденнику практики, підписана керівником закладу та завірена печаткою.

Завершальним етапом роботи здобувача-практиканта є оформлення звітної документації та підготовка до диференційованого заліку за

результатами практики. Диференційований залік проводиться у формі захисту практики, який повинен відобразити звіт про практику, презентацію матеріалів практики.

Керівник практики оцінює звіти здобувачів, презентовані ними заходи, вміння застосовувати психолого-педагогічні знання, набуті під час проходження практики. Оцінка участі здобувачів у підсумковій конференції відображається у загальній оцінці здобувача за роботу протягом практики.

Зміст практики

I. Підготовча робота.

1.1. Настановна конференція

1.2. Розподіл здобувачів на групи, закріплення керівників груп і баз проходження практики.

1.3. Ознайомлення з базовою установою, визначеною для проходження практики.

II. Ознайомлення з основними формами роботи психолога, визначення основних завдань психолога.

2.1. Ознайомлення здобувачів з основними формами та напрямками роботи психолога.

2.1.1. Ознайомлення з організацією робочого кабінету (місця) психолога.

2.1.2. Вивчення робочого графіка психолога.

2.2. Опрацювання нормативно-правової документації психолога згідно бази практики.

2.3. Спостереження за проведенням діагностичної роботи психологом або прийняття участі у тестуванні.

2.4. Спостереження за проведенням корекційно-розвивальної роботи психолога або прийняття участі у роботі корекційної (тренінгової) групи.

2.5. Написання есе.

III. Звітний етап.

3.1. Оформлення звітної документації за результатами практики.

3.1.1. Щоденник практики, де зафіксовано аналіз роботи проведеної під час практики.

3.1.2. Написання звіту.

3.2. Захист матеріалів практики.

3.3. Аналіз ефективності проходження практики здобувачами-практикантами, розробка пропозицій щодо вдосконалення її проведення.

Індивідуальні завдання

Під час проходження ознайомлювальної практики кожен здобувач отримує пакет індивідуальних завдань, які передбачають:

1. Ознайомлення здобувачів з основними формами та напрямками роботи психолога. Ознайомлення з організацією робочого кабінету (місця) психолога. Вивчення робочого графіка психолога.

2. Опрацювання нормативно-правової документації психолога згідно бази практики. Здобувачі готують портфель нормативно-правової документації у електронному форматі. Орієнтовний перелік нормативно-правової документації психолога подано в додатку. (Додаток В)

3. Спостереження за проведенням діагностичної роботи психологом або прийняття участі у тестуванні.

4. Спостереження за проведенням корекційно-розвивальної роботи психолога або прийняття участі у роботі корекційної (тренінгової) групи.

5. Написання есе на одну із запропонованих тем.

Есе – публіцистичний твір, що пропонує роздум над якоюсь нетривіальною проблемою, есе пропонує індивідуальну позицію автора. Рекомендації щодо написання есе подано в додатку. (Додаток Г)

Орієнтовні теми есе для здобувачів:

- Я хочу бути психологом.
- Моя професія – мій вибір.
- Що важливіше: допомагати людям чи заробляти гроші.
- Психолог – це професія або покликання.
- Я – здобувач.

Орієнтовний календарний графік

Перший день – ознайомлення здобувачів з основними формами та напрямками роботи психолога; ознайомлення з організацією робочого кабінету (місця) психолога; вивчення робочого графіка психолога; опрацювання нормативно-правової документації психолога.

Другий день – спостереження (або прийняття участі) за проведенням

діагностичної роботи психологом.

Третій день – спостереження (або прийняття участі) за проведенням корекційно-розвивальної роботи психолога; участь у роботі корекційної (тренінгової) групи (можливість прийняття участі в ролі учасника групи); участь у проведенні групової дискусії (підготовка відповідних тем для групової дискусії); опрацювання інших технік для проведення психокорекційної роботи.

Четвертий день – написання есе (тема на вибір здобувача-практиканта); опрацювання нормативно-правової документації психолога.

П'ятий день - оформлення звітної документації за результатами практики:

- щоденник практики, де зафіксовано аналіз роботи проведеної під час практики;
- звіт;
- портфель нормативно-правової документації психолога у відповідності до бази практики (представлений у електронному форматі).

Вимоги до звітності та підведення підсумків практики

За час проходження практики здобувач підготовлює таку документацію:

1. Щоденник, що містить відгук про роботу здобувача-практиканта із зазначенням оцінки.
2. Звіт про пророблену роботу під час проходження практики.
3. Портфель електронних матеріалів нормативно-правової документації психолога.
4. Есе.

Примітка

✓ Звітну документацію керівникам практики від ЗВО здають здобувачі на кафедру в триденний термін після її завершення.

Звіт має бути написаний державною мовою та відредагований. Загальний обсяг звіту: не менше 10 сторінок. Презентація (за бажанням) виконується у редакторі Microsoft Power Point в обсязі не менше 5-ти слайдів, які у звіті можуть бути представлені у роздрукованому вигляді.

Звіт як прикінцевий документ, що уособлює комплексний аналіз діяльності окремого здобувача вищої освіти під час проходження ним ознайомлювальної практики, має містити наступні компоненти:

1. Титульна сторінка.
2. Вступ. У вступі здобувачі вищої освіти формулюють актуальність проходження ознайомлювальної практики в контексті професійного становлення психолога. Визначають основну мету, завдання, методи роботи, які були застосовані у ході ознайомлювальної практики.
3. Основна частина. В основній частині здобувачі вищої освіти розкривають наступні аспекти:
 - Ознайомлення з базою практики, суб'єктів взаємодії, завдань, які розв'язує психолог означеної установи.
 - Знайомство з нормативними документами, які регламентують професійну діяльність (надається коротка характеристика опрацьованим

нормативним документам згідно бази практики). Ознайомлення зі специфікою роботи психолога закладу, основними напрямками діяльності та функціями; методичною (систематизація й оформлення психологічної документації); науковою (збір та аналіз матеріалів за визначеною проблематикою); організаційною діяльністю психолога.

- характеристика есе на представлену тему, а саме її актуальність та значимість для здобувача вищої освіти в контексті професійного становлення психолога.

4. Висновки. У загальних висновках здобувач вищої освіти коротко резюмує результати проходження даного виду практики. Зазначає особисті міркування щодо подальшого поліпшення організації ознайомлювальної практики. У висновках необхідно вказати позитивні моменти практики та її недоліки (конкретно).

5. Список використаних джерел. У списку використаних джерел подається лише та література, яка застосовувалася здобувачем вищої освіти під час проходження практики і написання звіту. Література не повинна містити російські та білоруські джерела.

6. Додатки. У додатках здобувач представляє матеріал (плани роботи, нормативні акти), який уточнює, розширює зміст звіту із ознайомлювальної практики.

Вимоги до оформлення текстової частини звіту

Звіти по практиці повинні бути подані у друкованому вигляді. Перший аркуш повинен бути титульним. Звіт по практиці має бути написаний державною мовою, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок; послідовність – логічна. Всі аркуші текстової частини повинні мати наскрізну нумерацію. Звіт має бути надрукований за допомогою комп'ютера (комп'ютерний набір – 14 кегель, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman) на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Таблиці та графічний матеріал можна подати на аркушах формату А3.

Звіт необхідно друкувати, залишаючи береги (поля) таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок звіту. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Використані у звіті джерела можна розміщувати в списку одним із таких способів: в порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв. При посиланні у тексті звіту на джерело інформації в квадратних дужках наводиться його порядковий номер у списку використаних джерел і сторінка, з якої цитується текст, наприклад: [8, с. 20-21].

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел здійснюються згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

У додатках здобувач представляє матеріал, який уточнює, розширює зміст звіту із ознайомлювальної практики. Додаток повинен мати заголовок, надрукований (написаний) угорі симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами (з першої великої) друкується слово Додаток і велика літера, що позначає додаток (Додаток А). Якщо додаток складається з двох і більше сторінок, то на кожній з них у правому верхньому куті зазначається «Продовження Додатку А».

Звіт із практики захищається у десятиденний термін після завершення практики на засіданні комісії, яку призначає завідувач кафедри. Під час захисту звіту здобувач вищої освіти має охарактеризувати особисто виконану роботу, критично оцінити якість власної діяльності під час проходження практики, показати знання з теорії і практики організації

роботи на базі практики, запропонувати і довести обґрунтованість та доцільність власних пропозицій щодо її вдосконалення. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано повторне право на її проходження при виконанні умов, визначених Університетом. Здобувач, який повторно отримав незадовільну оцінку з практики відраховується як такий, що не виконав вимог навчального плану.

Підведення підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання поставлених завдань. Диференційованій оцінці з боку керівника практики від кафедри підлягають всі завдання, що виконав здобувач-практикант. Оцінка має враховувати рівень виконання завдань практики, зміст представлених звітних документів та оформлення матеріалів практики.

Звіт із практики захищається здобувачами перед комісією протягом перших 10 днів після закінчення практики. Комісія у складі 3 осіб оцінює усний захист практики здобувача та виставляє остаточну оцінку за практику. Практика має диференційований залік. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та в залікову книжку здобувача.

Оцінка за практику враховується при визначенні загальної оцінки з дисципліни «Вступ до спеціальності з практикою ознайомлювальною».

Оцінювання результатів проходження практики проводиться з урахуванням результатів діяльності здобувача на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи та інші).
- оцінних суджень, висловлених методистами, адміністрацією, працівниками від бази практики;
- аналізу змісту та якості звітної документації здобувача;

-самооцінки здобувачем ступеня своєї підготовленості до самостійної практичної діяльності та якості виконаної роботи.

Оцінка за проходження практики складається з суми оцінок, які виставлені керівниками від бази практики та ЗВО за виконання передбачуваних завдань та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, що впливають із змісту практики, враховуючи вагові коефіцієнти.

Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Критерії диференціації оцінювання:

- оцінку «5» (відмінно) заслуговує здобувач вищої освіти, який якісно та в повному обсязі виконав всі завдання практики; отримав позитивну оцінку від керівника з бази практики; бездоганно оформив звітну документацію відповідно до вимог; на високому рівні презентував та захистив матеріали практики.
- оцінка «4» (добре) ставиться здобувачу, який в повному обсязі виконав всі завдання практики; отримав позитивну оцінку від керівника з бази практики, з незначними (окремими) недоліками; на необхідному рівні презентував та захистив матеріали практики.
- оцінка «3» (задовільно) ставиться здобувачу, який отримав задовільну оцінку від керівника з бази практики; оформив звітну документацію недбало, з численними помилками або не в повному обсязі; на задовільному рівні презентував захист матеріалів практики.
- оцінка «2» (незадовільно) ставиться здобувачу за невиконання вимог проходження практики, пропуску більше 25% її терміну, отримання негативної характеристики з бази практики.

Таблиця 1

Розподіл вагових коефіцієнтів за видами діяльності

№	Види діяльності студента-практиканта	Вагові коефіцієнти	Критерії оцінювання
1.	Оцінка за різні види діяльності здобувача від бази практики	0,2	Оцінку «5» (відмінно) заслуговує здобувач вищої освіти, який повністю дотримався термінів календарного графіку проходження практики, виконав усі завдання та функції, покладені керівником, на високому рівні з ініціативним підходом. У звіті про проходження ознайомлювальної практики детально й повно відображено результати спостереження за роботою психолога, опрацювання нормативно-правової документації. Звіт повністю відповідає методичним рекомендаціям, є якісно оформленим, структурованим і не має недоліків. Оцінку «4» (добре) заслуговує здобувач вищої освіти, який загалом дотримався термінів календарного графіку проходження практики, допускаючи незначні узгоджені відхилення. Практикант виконав більшість завдань і функцій, покладених керівником, продемонструвавши загальну відповідальність і старанність. У звіті про проходження ознайомлювальної практики детально відображено результати спостереження за роботою психолога, опрацювання нормативно-правової документації, хоча можуть бути присутні незначні недоліки. Звіт відповідає основним методичним рекомендаціям, проте має деякі недоліки в структурі чи оформленні. Оцінку «3» (задовільно) заслуговує здобувач вищої освіти, який частково дотримався термінів календарного графіку проходження практики, допускаючи значні відхилення без узгодження. Виконані завдання і функції характеризуються помітними недоліками в якості чи повноті. У звіті ознайомлювальної практики результати відображені поверхнево або неповно, що свідчить про недостатню увагу до роботи. Звіт лише частково відповідає методичним рекомендаціям і містить суттєві недоліки в оформленні чи структурі. Оцінку «2» (незадовільно) заслуговує здобувач вищої освіти, який не дотримався термінів календарного графіку проходження практики без поважних причин і виконав лише незначну частину завдань, покладених керівником, або взагалі їх не виконав. У звіті результати відсутні або є вкрай низької якості, що свідчить про формальний підхід до практики. Звіт не відповідає методичним рекомендаціям, є незавершеним або має значні недоліки в оформленні та структурі.
2.	Оцінка за виконання програми практики,	0,4	Оцінку «5» (відмінно) заслуговує здобувач вищої освіти, який оформив звіт відповідно до

	оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику керівнику практики від ЗВО		встановлених вимог, забезпечивши наявність і правильне оформлення титульної сторінки, акуратність подання тексту без виправлень і помилок, правильну нумерацію сторінок текстового матеріалу; звіт відповідає меті та завданням ознайомлювальної практики; результати відображені в повному обсязі, а матеріал викладений чітко, логічно та послідовно. Оцінку «4» (добре) заслуговує здобувач вищої освіти, який дотримався вимог щодо оформлення звіту, але з деякими незначними відхиленнями: незначні недоліки в оформленні титульної сторінки, нумерації сторінок, містить дрібні помилки, що не впливають на загальну якість роботи; звіт в цілому відповідає меті та завданням ознайомлювальної практики; результати відображені, але з окремими недоліками. Оцінку «3» (задовільно) заслуговує здобувач вищої освіти, який допустив помітні недоліки у оформленні звіту: неправильна чи неповна нумерація сторінок, виправлення чи помилки в тексті; звіт має певні відхилення від мети та завдань ознайомлювальної практики, результати були відображені неповно, а матеріал був викладений з порушенням логіки та послідовності. Оцінку «2» (незадовільно) отримує здобувач вищої освіти, який грубо порушив вимоги до оформлення звіту: відсутня або неправильно оформлена титульна сторінка, численні помилки, виправлення чи пропуски в тексті, відсутня нумерація сторінок; звіт не відповідав меті та завданням ознайомлювальної практики, результати відображені неповно або взагалі відсутні; матеріал викладений нелогічно і без належної послідовності.
3.	Захист звіту здобувача про проходження практики	0,4	Оцінку «5» (відмінно) заслуговує здобувач вищої освіти, який повно і якісно виконав усі завдання ознайомлювальної практики, чітко дотримуючись термінологічних вимог. Доповідь по результатам практики ґрунтовна, аргументованість відповідей на зауваження керівника на високому рівні. Доповідь чітка, структурована, здобувач володіє увагою аудиторії, ефективно використовує засоби наочності, презентація професійно підготовлена і доповнює виступ. Оцінку «4» (добре) заслуговує здобувач вищої освіти, який виконав завдання ознайомлювальної практики з деякими незначними недоліками. Доповідь по результатам практики добре аргументована, але може бракувати глибини в окремих аспектах. Відповіді на зауваження керівника в цілому аргументовані, хоча іноді потребують уточнень. Доповідь чітка, структурована, здобувач утримує увагу аудиторії, але використання засобів наочності або

			презентація могли б бути більш ефективними. Оцінку «3» (задовільно) заслуговує здобувач вищої освіти, який виконав основні завдання ознайомлювальної практики із значними помилками. Доповідь по результатах практики недостатньо ґрунтовна, аргументованість відповідей на зауваження керівника частково відсутня або потребує додаткових пояснень. Доповідь в цілому структурована, але в окремих частинах не зовсім чітка. Засоби наочності або презентація використовуються неефективно, увага аудиторії іноді втрачається. Оцінку «2» (незадовільно) отримує здобувач вищої освіти, який не виконав завдання ознайомлювальної практики коректно, допускаючи значні помилки. Доповідь по результатах практики не є ґрунтовною, відповіді на зауваження керівника не аргументовані або зовсім відсутні. Доповідь неструктурована, чіткість викладу матеріалу порушена, здобувач не утримує увагу аудиторії. Засоби наочності або презентація відсутні.
--	--	--	--

Ознайомлювальна практика є обов'язковим компонентом дисципліни «Вступ до спеціальності з практикою ознайомлювальною», за відсутності успішного захисту практики дисципліна не може бути зарахована.

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне проходження практики (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності учасниками освітнього процесу вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

– неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги матеріального або нематеріального характеру, що їх обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, без законних на те підстав, що призводить на необ'єктивності оцінювання;

– хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі, яке призводить на необ'єктивності оцінювання;

– необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Політика та принципи академічної доброчесності визначенні у Положенні «Про академічну доброчесність у Мукачівському державному університеті». Детальніше за [посиланням](#).

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності. 2-ге видання: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 256 с.
2. Кузьо О. Основи психологічної практики: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
3. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра, 2020. 564 с.
4. Система практик у професійній підготовці психологів : навч.-метод. Тернопіль: ТНПУ, 2017. 416 с.
5. Туріщева Л.В, Гончаренко О.В. Вивчення особистості школяра та педагога. Харків: Вид. група «Основа», 2007. 144 с. (Серія «Психологічна служба школи»).
6. Туріщева Л.В. Настільна книга шкільного психолога: Навчально-методичний посібник для вчителя. Харків: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. 256 с.

Додаткова література:

7. Дорожко І.І., Малихіна О.Є. Шкільний психолог в умовах НУШ. Професійний супровід початкової ланки освіти. Вид. група «Основа», 2020. 144 с.
8. Кобильченко В. Практичний психолог у закладі дошкільної освіти: завдання та зміст психологічної діяльності. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2020. № 1. С. 7-20. URL: <http://surl.li/hotcs>.
9. Коробко С.Л. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2006. 416 с.
10. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 240 с.
11. Навчальні та виробничі практики : методичний посібник / Заг. ред. Є.А. Антонович. Івано-Франківськ, 2020. 56 с.

12. Павлюк М.М., Шепельова М.В. Сучасні психологічні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин : практичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 124 с. URL: <http://surl.li/hotes>.

13. Панок В.Г., Чапак Я.В., Андрєєва Я.Ф. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. Посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-тім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с. URL: <http://surl.li/fvltld>

14. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennyyaspyskuvukorystanyhdzherel.pdf>

15. Психологічна практика в закладах освіти: організація та проведення (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) : [навчально-методичний посібник] / укладачі: Кириленко В.Г., Крюкова О.В., Кучеровська Н.О., Палій В.С. К.: 2017. 92 с. URL: <http://surl.li/hoszn>.

16. Психологічна служба: Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzzba.pdf.

Інформаційні ресурси:

17. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України. URL: <http://apppsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-14/tom-14-vipusk-1>

18. Бібліотека МДУ, Філатова,16 – <http://msu.edu.ua/library/>

19. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

20. Веб сторінка МДУ: www.msu.edu.ua

21. Гарячі лінії. URL: <https://www.mh4u.in.ua/phones/>

22. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. URL <http://dnpb.gov.ua/ua/>
23. Дитячий психолог.. URL: <https://dytpsyholog.com/>
24. Документація практичного психолога – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/dokumentacia-prakticnogo-psiologa22492.html>.
25. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. м. Ужгород, вул. Проспект Свободи, 16 – <http://biblioteka.uz.ua/>
26. Мукачівська міська рада: <http://www.mukachevo-city.org>
27. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
28. Психологічна допомога. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/psikhologichna-dopomoga>.
29. Психологічна служба. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/psihologichna-sluzhba>
30. Психологічні тести: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.psyfactor.org/lybr101.htm .
31. Реєстр тестових методик України. URL: <https://vpa.org.ua/test-committee/reestr-testovih-metodik-ukrayni>.
32. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

Додатки**Додаток А****Титульна сторінка папки звітних матеріалів**

Матеріали
ознайомлювальної практики здобувача(ки) І курсу
спеціальності С4 «Психологія» гуманітарного факультету
денної (заочної) форми навчання

(Прізвище, ім'я, по-батькові)

(Період практики)

(Керівник практики)

Рекомендації щодо оформлення та ведення щоденника

Щоденник – це основний документ здобувача під час проходження практики.

При заповненні щоденника потрібно керуватися наступними рекомендаціями щодо оформлення та ведення щоденника:

- Щоденник повинен відображати роботу здобувача-практиканта кожного дня. У щоденнику повинні бути відображені: щоденний аналіз діяльності здобувача-практиканта.

- Здобувач зобов'язаний своєчасно та регулярно вести записи у щоденнику. Не рідше як раз на тиждень здобувач зобов'язаний подавати щоденник керівнику практики від бази практики на перевірку.

- Після закінчення практики щоденник разом із звітом подається керівнику практики від бази практики та керівнику від вищого навчального закладу.

Без заповненого щоденника та звіту практика не зараховується.

**Зразок оформлення титульної сторінки
щоденника здобувача-практиканта**

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

Здобувача вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Ступінь вищої освіти _____

Освітня програма _____

Спеціальність _____

(номер, назва)

Курс _____, група _____

Орієнтовний перелік нормативно-правової документації психолога

Психологічна служба закладів освіти у своїй діяльності керується нормативно-правовою документацією, зокрема:

- [Закон України «Про освіту»](#) .
- [Закон України «Про вищу освіту»](#).
- [Закон України «Про повну загальну середню освіту»](#) .
- [Закон України «Про дошкільну освіту»](#).
- [Етичний кодекс практичного психолога прийнятий на установочному з'їзді товариства психологів України 20 грудня 1990 року.](#)
- [Положення про психологічну службу у системі освіти України.](#)
- [Положення про психологічну службу Мукачівського державного університету.](#)
- [Лист МОН «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України» від 24.07.2019 № 1/9-477.](#)
- [Наказ МОН від 22.05.2018р №509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України».](#)
- [Лист МОН від 21.08.2023р. №1/12492-23 «Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти в 2023/2024 навчальному році».](#)
- [Наказ МОН від 29.03.2001р №691 «Положення про психологічний кабінет загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних установ».](#)
- [Наказ МОН «Про деякі питання організації навчання фахівців інклюзивно-ресурсних центрів» від 17.05.2019 № 671.](#)
- [Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».](#)
- [Конвенція з прав дитини, прийнята 2 вересня 1990 року.](#)
- [Положення про організацію освітнього процесу в Мукачівському державному університеті.](#)
- [Положення про проведення практики студентів Мукачівському державному університеті.](#)
- Сертифікати на здійснення психотерапевтичної діяльності.
- Перспективний план роботи практичного психолога.
- Журнал щоденного обліку роботи практичного психолога.
- Протокол індивідуальної психологічної діагностики.
- Протокол індивідуальної психологічної консультації.
- Протокол групової психологічної діагностики.

Додаток Е

Короткі методичні рекомендації до написання есе

Есе – публіцистичний твір, що пропонує роздум над якоюсь нетривіальною проблемою, есе пропонує індивідуальну позицію автора.

Структура есе.

1. Вступ – це суть і обґрунтування вибору даної теми. Вступ складається із групи компонентів, пов'язаних логічно і стилістично.

На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтесь знайти відповіді у своєму пошуку.

При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на такі питання:

- Чому тема, яку я висвітлюю, є важливою на даний момент?
- Які поняття будуть вміщені у мої роздуми над темою?
- Чи можу я поділити тему на декілька підтем?
- Чи треба давати визначення термінам, вжитим у темі есе?

2. Основна частина – це теоретичні основи обраної теми та викладення основного питання. Ця частина передбачає розвиток аргументації, аналіз, а також їх обґрунтування, виходячи з конкретних даних, інших аргументів і позицій з цього питання. У цьому полягає основний зміст есе і це найскладніший етап. Тому важливе значення мають підтеми (підзаголовки), на основі яких здійснюється вживання аргументів.

Залежно від поставленого питання, аналіз здійснюється на основі таких категорій:

- Причина – наслідок
- Загальне – особливе
- Форма – зміст
- Частина – ціле
- Постійна ознака – змінна ознака

У процесі побудови есе важливо пам'ятати, що один абзац має містити одне твердження і відповідне доведення, підкріплене ілюстративним або науковим матеріалом.

Велике значення для написання есе має вміння спостерігати. Об'єктом ваших спостережень та описів можуть бути різноманітні речі, живі істоти, процеси, дії і навіть почуття. Ваше завдання – дати яскраве уявлення про предмет, передати своє враження про нього, свою оцінку.

3. Завершуюча частина – це узагальнення й аргументовані висновки з теми із вказівкою сфери застосування. Підсумок есе – це і додаткові пояснення, уточнення, підкріплення викладеного в основній частині. Для цього рекомендують вживати повторення, ілюстрації, цитати, вражаючі твердження.

Хоча творча робота здебільшого має трьохчастинну структуру, твір повинен бути цілісним, а не «склеєним» зі вступу, основної частини та висновку. Важливу роль тут відіграють «місточки» - переходи від однієї частини до іншої.

Як НЕ слід писати есе.

1. НЕ вносьте в есе інформацію, яка не підтверджує вашу думку.
2. НЕ треба писати особисту біографію, детальні подробиці вашого життя.
3. НЕ бійтесь починати спочатку, вже написана робота не відповідає на питання есе.
4. НЕ намагайтеся злякати всіх надзвичайним словниковим запасом.
5. НЕ використовуйте загальний набір банальних фраз та тверджень.
6. НЕ перебільшуйте.
7. НЕ будуйте роботу лише на простих реченнях.
8. НЕ використовуйте цитати без імені автора.
9. НЕ здавайте роботу, не перевіривши її.

**Зразок оформлення титульної сторінки
звіту здобувача-практиканта**

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра психології

**ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

База практики «_____»

Термін проходження практики з _____ по _____

Здобувача(ки) _____ курсу, групи _____
_____ форми навчання

Спеціальності С4 «Психологія» ОС «Бакалавр»

П.І.Б: _____

Керівники практики:

від кафедри: _____

(посада, вчене звання, наук. ступінь, ПІБ)

_____ (підпис)

від бази практики: _____

(посада, вчене звання, наук. ступінь, ПІБ)

_____ (підпис)

Мукачево – 20____ р.

Додаток И**Відгук керівника практики від бази практики про роботу
здобувача-практиканта**

1. Прізвище, ім'я, по-батькові здобувача.
2. Назва закладу (служби, установи, організації), в якому проходила практика.
3. Терміни проходження практики.
4. Мотивація здобувача – ставлення до практики, інтерес до виконуваних видів робіт, до проблем даного конкретного закладу.
5. Активність здобувача.
6. Індивідуальні та професійно значущі якості здобувача: комунікабельність, емпатія, доброзичливість, старанність.
7. Досягнення цілей практики і виконання програми практики.
8. Якість виконання завдань здобувачем.
9. Практична допомога, що надана здобувачем під час практики.
10. Оцінка за практику та її обґрунтування.
11. Зауваження, пропозиції, побажання щодо покращення організації та проведення практики.

Навчально-методичне видання

Практика ознайомлювальна

методичні рекомендації
до організації та проведення практики
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
С4 «Психологія»

Укладачі: Костю С.Й., Алмаші С.І.

Тираж 4 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ, 89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>